

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
Полтавський юридичний інститут
Кафедра цивільного, господарського і фінансового права

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ ДО ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

із навчальної дисципліни

“АЛЬТЕРНАТИВНИЙ РОЗГЛЯД ЦИВІЛЬНИХ СПРАВ”

Рівень вищої освіти – другий (магістерський) рівень

Ступінь вищої освіти – магістр

Галузь знань – 08 «Право»

Спеціальність – 081 «Право»

Освітня програма / спеціалізація – «Право»

Статус дисципліни – вибіркова

Рік набору – 2019, 2020

Полтава 2019

Методичні вказівки до практичних занять із навчальної дисципліни «Альтернативний розгляд цивільних справ» для студентів другого магістерського рівня вищої освіти галузі знань 08 «Право» спеціальності 081 «Право», освітньої програми «Право» Полтавського юридичного інституту Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого. Полтава: Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого, 2019. 14 с.

Розробник:

Губанова Ольга Валеріївна, асистент кафедри цивільного, господарського і фінансового права, кандидат юридичних наук

Гарант освітньої програми

Криницький Ігор Євгенович – завідувач кафедри цивільного, господарського і фінансового права, професор, старший науковий співробітник

Затверджено на засіданні кафедри цивільного, господарського і фінансового права (протокол № 1 від 11.09.2019 р).

Дата оновлення – 27 серпня 2020 року

(протокол № 1 засідання кафедри цивільного, господарського і фінансового права від 27 серпня 2020 року)

Завідувач кафедри _____ Криницький І.Є.

ТЕМАТИКА ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

Тема 1. Правова характеристика альтернативних способів розгляду цивільних справ.

(питання для самостійного вивчення)

1. Сутність та співвідношення понять «конфлікт», «юридичний конфлікт», «правовий конфлікт» та «правовий спір». Ознаки правового спору.
2. Поняття та ознаки АВС. Державне судочинство і АВС.
3. Принципи АВС.
4. Класифікація видів АВС.
5. Виникнення та розвиток сучасних моделей АВС. Роль та значення національної конференції імені Р. Паунда, Акту про реформу цивільного судочинства (Civil Justice Reform Act), Акту про альтернативне вирішення спорів у становленні та розвитку АВС.
6. Становлення та розвиток англійської моделі АВС.
7. Роль Ради Європи у впровадженні АВС у країнах Європи.
8. Директиви ЄС у сфері АВС. Особливості моделей АВС у інших країнах (Сінгапур, Швейцарія, Гонконг, Німеччина, Індія, Китай, Казахстан).

Список нормативно-правових актів та літератури:

1. **Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект** [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Любченко Ярослав Павлович ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2018. - 20 с.
2. **Малигіна К. Позасудове врегулювання спорів : огляд існуючих альтернатив** / К. Малигіна // Юридична газета. – 2013. – 14 трав. (№ 19/20). – С. 40–41.
3. **Спектор О. М. Історичні корені виникнення та етапи становлення системи альтернативного вирішення спорів** / О. М. Спектор // Право і суспільство. – 2010. – № 4. – С. 102–107.
4. **Ткачук О.С. Судові та альтернативні способи вирішення приватних юридичних конфліктів: міжнародний досвід і українські перспективи** / О.С. Ткачук // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – 2015. - № 18. – С. 22-25.
5. **Штефан О. Альтернативна судова юрисдикція з розгляду цивільних справ у країнах ЄС** / О. Штефан // Теорія і практика інтелектуальної власності. – 2013. – № 3. – С. 55–62.

Завдання 1. Проведіть співвідношення понять «конфлікт», «юридичний конфлікт», «правовий конфлікт» та «правовий спір». Наведіть приклади правового конфлікту і правового спору.

Завдання 2. Покажіть переваги та недоліки вирішенні цивільних спорів у судовому порядку та за допомогою АВС.

Завдання 3. Співвіднесіть такі види АВС як «переговори», «медіація», «консиліація»; «колаборативні процедури» та «партисипативні процедури»; «незалежна оцінка фактів» та «попередня нейтральна оцінка».

Завдання 4. У чому полягає спільне та відмінне у таких способах АВС як третейське судочинство (арбітраж), міні-розгляд, мед-арб, приватний суд.

Завдання 5. Розкрийте правовий статус омбудсмена у зарубіжних країнах та проведіть паралелі із національним законодавством.

Завдання 6. Заповніть таблицю.

№ п/п	Сінгапур	Швейцарія	Гонконг	Німеччина	Індія	Китай	Казахстан	Україна
Види АВС								

7. Проаналізуйте зміст Директиви 2008/52/ ЄС та Директиви 2013/11/ЄС щодо АВС та виділіть їх основні положення.

Тема. 2 Правова характеристика діяльності міжнародного комерційного арбітражу

(питання для обговорення)

1. Теоретичні та нормативні підходи до визначення поняття «арбітраж». Правове регулювання діяльності МКА.
2. Класифікація видів арбітражу.
3. Міжнародний комерційний арбітраж в системі цивільного судочинства.
4. Переваги та недоліки МКА.

Список нормативно-правових актів та літератури:

1. **Цивільний процесуальний кодекс України:** в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017 року. – ВВР. – 2017. - № 48. Ст. 436.
2. **Закон України «Про міжнародний комерційний арбітраж»** від 24.02.1994 року (із змінами) // (ВВР), 1994, N 25, ст.198.

3. **Курс цивільного процесу** : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с. Х629.2я7 / К 93
4. **Тертишніков В. І. Цивільний процес України**: навч. практ. посіб. / В. І. Тертишніков. – Х. : Юрайт, 2012. – 424 с. Х629.2 / Т35
5. **Цивільний процес України** : навч. посіб. / С. О. Погрібний, Р. Ф. Гонгало, Н. В. Волкова [та ін.]. – Х. : Одіссей, 2010. – 184 с. Х629.2 / Ц45
6. **Цивільний процес України : підручник** / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.» ; за ред.: Р. М. Мінченко, І. В. Андропова. – Х. : Одіссей, 2012. – 496 с.
7. **Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект** [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Любченко Ярослав Павлович ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2018. - 20 с.
8. **Костюшко Х. «За» і «проти» арбітражу та медіації** / Х. Костюшко // Юридична газета. – 2015. – 17 листоп. (№ 46). – С. 20.
9. **Кравцов С. Судовий контроль дійсності арбітражних угод** / С. Кравцов // Юридична Україна, 2012. - № 3. – С. 79-86.
10. **Трекке А. Третейський арбітраж.** / А. Трекке // Юридичний вісник України. - № 48. – С. 15.

Завдання. Вирішіть кейси.

Кейс 1.

У грудні 2019 року Приватне акціонерне товариство Північний гірничо-збагачувальний комбінат звернулось до суду із заявою про скасування рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 28 жовтня 2018 року, обґрунтовуючи свої вимоги тим, що 28 жовтня 2018 року Міжнародний комерційний арбітражний суд при Торгово-промисловій палаті України розглянув справу за позовом Sheekar Corporation GA (Шикар Корпорейшн ДжиЭй) до Приватного акціонерного товариства Північний гірничо-збагачувальний комбінат про стягнення заборгованості за поставлений товар, пені за порушення строків оплати товару. За результатами розгляду вказаного позову ухвалено рішення, яким стягнуто з Приватного акціонерного товариства Північний гірничо-збагачувальний комбінат на користь Sheekar Corporation GA (Шикар Корпорейшн ДжиЭй) 200 000, 00 доларів США заборгованості за поставлений товар, 7 500, 00 доларів США пені за порушення строків оплати товару, 10 00,00 доларів США у відшкодування витрат по оплаті арбітражного збору. Свої вимоги позивач обґрунтовує тим, що рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України від 28 жовтня 2018 року підлягає скасуванню з тих підстав, що воно винесено щодо не передбаченого арбітражною угодою спору (не підпадає під її умови) та склад суду не відповідали умові сторін.

Між сторонами було укладено ЗЕД контракт, який містив пункт про арбітражне застереження, але не містив відомості про порядок призначення арбітрів, їх кількість, компетенцію МКС.

Чи підлягають позовні вимоги задоволенню? У яких випадках рішення МКА можуть бути скасоване або змінене? Який порядок формування та розгляду МКА переданих справ?

Кейс 2

До господарського суду м. Києва звернулося Акціонерне товариство з позовом до Товариства з обмеженою про визнання розділу контракту недійсним. Свої позовні вимоги позивач обґрунтовує тим, що у вказаному пункті контракту міститься арбітражне застереження (п. 8 контракту вказано, що всі спори та розбіжності, які можуть виникнути з даного контракту або у зв'язку з ним, не урегульовані шляхом переговорів підлягають розгляду в Арбітражному суді при Торгово-промисловій палаті країни відповідача) щодо передачі спорів, які можуть виникнути з даного контракту, на розгляд до Арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті країни відповідача, що суперечить вимогам чинного законодавства України, зокрема, Закону України "Про Міжнародний комерційний арбітраж". Позивач просить визнати такий розділ контракту недійсним.

Відповідач після початку розгляду справи по суті подав до суду заяву про припинення розгляду справи та передання її до МКА.

Визначіть чи міг Господарський суд м. Києва розглядати дану справу по суті (чи належить предмет спору до його компетенції)? Вкажіть чи є підстава для визнання даної умови договору недійсною? Перелічіть випадки за яких арбітражне застереження є недійсним.

Кейс 3

У лютому 2016 року компанія LTD (Великобританія) звернулася до суду із клопотанням про надання дозволу на примусове виконання на території України рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України про стягнення з публічного акціонерного товариства «АвтоКрАЗ» на користь компанії 1 000 000 доларів США - авансового платежу та 20 000 доларів США на відшкодування витрат зі сплати арбітражного збору, а всього 1 193 603,75 доларів США. Перші дві інстанції постановили рішення на користь компанії LTD (Великобританія). ПАТ «АвтоКрАЗ» просить скасувати судові рішення із ухваленням нового рішення про відмову у задоволенні клопотання, посилаючись на неправильне застосування судами норм матеріального права та порушення норм процесуального права, оскільки рішення арбітражного суду суперечить публічному порядку України, оскільки передбачає стягнення коштів в іноземній валюті, всупереч вимогам закону щодо порядку проведення грошових розрахунків на території України в іноземній валюті.

Чи підлягає касаційна скарга задоволенню? Що таке «публічний порядок»?

Кейс 4

Компанія «Норберт Шаллер» у січні 2018 року звернулася до суду України з клопотанням про визнання та надання дозволу на виконання рішень іноземного суду. Вимоги клопотання обґрунтовувались тим, що Міжнародним арбітражним центром при Федеральній палаті економіки Австрії прийнято рішення за позовом компанії «Норберт Шаллер» до Публічного акціонерного товариства України про стягнення заборгованості на підставі банківської гарантії. Рішення прийнято одноособово арбітром Францом Т. Шварцем у двох частинах. Сторони у арбітражному застереженні, яке становило окрему угоду, а не було частиною договору, обрали правопорядок Австрії в аспекті регулювання відносин між ними.

Міжнародний арбітражний центр при Федеральній палаті економіки Австрії вирішив: (а) сторони уклали дійсну арбітражну угоду, що міститься в банківській гарантії; (b) у результаті цього арбітр має юрисдикцію проводити слухання у справі, що порушена позивачем, і виносити у ній рішення; (c) відхилити заперечення відповідача щодо юрисдикції; (d) рішення про присудження оплати судових витрат за цим арбітражним процесом відкладається до винесення остаточного рішення (e) відповідач повинен виплатити позивачу протягом 14 днів з часу вручення цього рішення 2 500 000, 00 євро, а також (плюс) наступні проценти.

Український суд постановив: відмовити у задоволенні клопотання про визнання та надання дозволу на виконання рішень іноземного суду, зокрема з тих підстав, що рішення ухвалені у справі, розгляд якої віднесений виключно до компетенції суду чи іншого уповноваженого органу відповідно до законодавства України, а також, через те, що договір банківської гарантії є недійсним, отже й арбітражна угода є недійсною.

Аргументуйте чому позиція українського суду була правильна або неправильна. Що означає принцип автономності арбітражної угоди? Чи може арбітр одноособово розглядати справу та приймати рішення, яке складається з двох і більше частин? Вирішіть задачу по-суті.

Кейс 5

У лютому 2018 року публічне акціонерне товариство «Компанія» звернулось до суду із заявою про скасування арбітражного рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України, у складі арбітра Винокурової Л. Ф у справі за позовом Нусід Сербія до ПАТ «Компанія» про стягнення грошових коштів.

Заява про скасування арбітражного рішення ПАТ «Компанія «Райз» мотивована тим, що пунктом 9.3 статті 9 договору купівлі-продажу укладеного між ПАТ «Компанія» та Nuseed Serbia, передбачено, що засідання арбітражного суду повинно проводитись двома арбітрами, на підставі тексту цього контракту. У відповідь на лист генерального секретаря Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України щодо зобов'язання відповідача повідомити ім'я та прізвище призначеного стороною арбітра із запропонованого списку, ПАТ «Компанія» зі своєї сторони запропоновано призначити арбітром Винокурову Л. Ф. Постановою про внесення змін до

постанови про прийняття справи до провадження Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України визначено, що справа буде розглядатись одноособовим арбітром, призначеним сторонами. Підставою для винесення такої постанови головою Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України вказано те, що і позивач, і відповідач призначили арбітром у справі одну особу. Заявник вважає, що арбітражним судом прийнято рішення не у відповідності до угоди сторін про склад суду.

Посилаючись на викладені обставини, ПАТ «Компанія» просило суд скасувати рішення Міжнародного комерційного арбітражного суду при Торгово-промисловій палаті України.

Чи підлягає задоволенню позов «Компанії» задоволенню? Що означає поняття зловживання процесуальними правами (з лат. «Шикана»)?

Кейс 6

В контракті, укладеному між українським і російським підприємствами, в розділі «порядок вирішення спорів» зазначено, що спори, що виникають з цього контракту або в зв'язку із ним, вирішуються в порядку, передбаченому законодавством України.

Прокоментуйте цей розділ контракту. Який механізм вирішення спору він передбачає. В якому суді якої держави буде вирішуватися спір, якщо позивачем по справі буде українське підприємство і якщо позивачем по справі буде російське підприємство. Як визначається підвідомчість цієї справи.

Кейс 7

В розділі 7 договору купівлі – продажу зазначено, що спори, по яких сторонами не досягнута згода, вирішуються в Торгово - промисловій палаті України або в господарському суді України із застосуванням норм матеріального і процесуального права України.

Зазначте, які помилки припущені в цьому арбітражному застереженні, які наслідки вони можуть викликати. Що таке альтернативне арбітражне застереження. Чи допустимо укласти альтернативне арбітражне застереження. В яких випадках можливий розгляд справи в господарських судах України. Чи застосовуються норми процесуального права України при вирішенні спору МКАСом при ТПП України.

Кейс 8

Відповідно до домовленості між сторонами склад Арбітражного суду був сформований в кількості 3 –х арбітрів. Фактично спір було розглянуто двома арбітрами, із вказівкою на те, що третій арбітр «був сповіщений, але був відсутній». Компетентний суд скасував арбітражне рішення, ухваливши, що воно «було винесено арбітражем, у якому був відсутній один з його членів і склад якого більше не відповідав угоді сторін, з якого він черпав свою юрисдикцію».

Дайте відповідь, чи правильно вчинив компетентний суд, скасувавши арбітражне рішення. Обґрунтуйте свою відповідь.

Тема 4. Загальні положення й правничі засади третейського судочинства.

(питання для обговорення)

1. Поняття та ознаки, правове регулювання третейського судочинства.
2. Відмінність третейського суду від МКА.
3. Третейські суди в системі цивільного судочинства.

Список нормативно-правових актів та літератури:

1. **Цивільний процесуальний кодекс України:** в редакції Закону № 2147-VIII від 03.10.2017 року. – ВВР. – 2017. - № 48. Ст. 436.
2. **Закон України «Про третейські суди»** від 11.05.2004 року // ВВР, 2004, № 35, ст.412.
3. **Курс цивільного процесу** : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с. Х629.2я7 / К 93
4. **Тертишніков В. І. Цивільний процес України:** навч. практич. посіб. / В. І. Тертишніков. – Х. : Юрайт, 2012. – 424 с. Х629.2 / Т35
5. **Цивільний процес України** : навч. посіб. / С. О. Погрібний, Р. Ф. Гонгало, Н. В. Волкова [та ін.]. – Х. : Одісей, 2010. – 184 с. Х629.2 / Ц45
6. **Цивільний процес України** : підручник / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.» ; за ред.: Р. М. Мінченко, І. В. Андропова. – Х. : Одісей, 2012. – 496 с.
7. **Альтернативні способи вирішення правових спорів:** теоретико-правовий аспект [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Любченко Ярослав Павлович ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2018. - 20 с.
8. **Рабенко С. Л. Третейське судочинство як альтернативна юрисдикційна форма захисту прав суб'єктів господарювання** / С. Л. Рабенко // Часопис Київського університету права. – 2012. – № 2. – С. 362–364.
9. **Сухонос В. Історія виникнення третейських судів** / В. Сухонос // Підприємництво, господарство і право. – 2011. – № 2. – С. 120–122.
10. **Шепель Т. П., Чагін С. М., Колотило М. М., Болтушкіна О. В., Мустафасва М. Д., Харченко Н. М. Третейські суди в Україні:** стан розвитку, статистика, практика та перспективи. — Київ, 2018. — 52 с.
11. **Шпенюв Д. Третейські суди в Україні: правова природа та перспективи розвитку** / Д. Шпенюв // Вісник Вищого адміністративного суду України. – 2012. – № 2. – С. 23–30.

Завдання. Вирішіть кейси.

Кейс 1

Між М. та С. було укладено договір позики. Оскільки С. не було виконано свої зобов'язання щодо своєчасного повернення отриманих грошей, М. звернувся до третейського суду з позовною заявою про стягнення суми

заборгованості. Компетенція третейського суду була визначена у договорі позики, який був посвідчений нотаріально. Третейський суд позов задовольнив.

Чи може С. оскаржити рішення третейського суду?

Кейс 2

Гр. Б. звернулася до третейського суду з вимогою про стягнення з гр. А. аліментів на утримання їхнього сина. У своїй заяві вона посилалася на умови шлюбного контракту відповідно до яких у разі розірвання шлюбу, батько зобов'язаний сплачувати 5000 грн. щомісячно на утримання дитини до досягнення нею 21 річного віку.

Суд відмовив у прийнятті заяви з тієї підстави, що сімейні спори не є предметом розгляду в третейському суді.

Чи правомірною є така відмова? Чи може дана ухвала бути оскаржена?

Кейс 3

Гр. А. продала свій будинок, який знаходився у м.Полтава, та виїхала на батьківщину до м. Тернопіль на постійне проживання. Під час розрахунку за будинок гр-н М. не додав гр. А. частину коштів і видав розписку про погашення боргу протягом 4 місяців. Зайнявши із сім'єю будинок, гр-н М. виїхав у довгострокове відрядження до м.Києва. Після закінчення терміну сплати боргу гр. А. вирішила звернутися до Третейського суду з позовом про стягнення з гр-на М. заборгованої суми.

Чи буде даний спір предметом розгляду в третейському суді? Чи змінилася б ситуація, якщо б сторони обумовили в договорі купівлі-продажу будинку вирішення спору в порядку третейського судочинства?

Кейс 4

Між польським АТ “Оптіма” та ТОВ “Тракторімпорт” було укладено договір купівлі-продажу 15 тракторів. У договорі сторони зазначили, що всі спори, що виникають з приводу виконання договору, підлягають розгляду в третейському суді при Львівській Торгово-промисловій палаті обл. згідно з Законом України “Про третейські суди”.

Чи відповідає таке третейське застереження вимогам закону?

Кейс 5

Б. звернувся до Полтавської філії “Приватбанк” з метою отримання кредиту на придбання автомобіля. Банк погодився надати йому кредит, але запропонував у кредитному договорі зробити третейське застереження, згідно з яким всі спори, що виникають з приводу виконання та розірвання кредитного договору, підлягають вирішенню у третейському суді.

Чи можуть Б. та банк передбачити можливість розгляду таких спорів у третейському суді? Як оформлюється третейське застереження?

(питання для обговорення)

1. Підходи до визначення правової природи посередництва як виду АВС, ознаки посередництва. Консиліація та медіація.
2. Поняття, ознаки, правове регулювання медіації.
3. Моделі (види) медіації.
4. Медіаційні угоди та медіаційні процедури.

Список нормативно-правових актів та літератури:

1. **Курс цивільного процесу : підручник** / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с. Х629.2я7 / К 93
2. **Тертишніков В. І. Цивільний процес України:** навч. практ. посіб. / В. І. Тертишніков. – Х. : Юрайт, 2012. – 424 с. Х629.2 / Т35
3. **Цивільний процес України** : навч. посіб. / С. О. Погрібний, Р. Ф. Гонгало, Н. В. Волкова [та ін.]. – Х. : Одісей, 2010. – 184 с. Х629.2 / Ц45
4. **Цивільний процес України** : підручник / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.» ; за ред.: Р. М. Мінченко, І. В. Андропова. – Х. : Одісей, 2012. – 496 с.
5. **Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект** [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Любченко Ярослав Павлович ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2018. - 20 с.
6. **Абрамов Я. Така суперечлива медіація.** / Я. Абрамов // Юридична газета. – 2015. – 18 серп. (№ 32-33). – С. 42–43.
7. **Бідний Є., Павленчик М. Хто не домовляється – той платить, або іноземний досвід медіації** / Є. Бідний, М. Павленчик // Юридична газета. – 2016. – 15 листоп. (№ 46). – С. 22-23.
8. **Горбань Н.С. Про переваги медіації та мирової угоди у виконавчому провадженні** / Н.С. Горбань // Держава і право, 2018. – Вип. 82. – С. 121-133.
9. **Йосипенко С. Принципи медіації у приватно-правових відносинах** / С. Йосипенко // Юридичний журнал, спеціо випуск, № 7-8 (145-146) // . – С. 70-75.
10. **Йосипенко С.Т. Стадії медіації** / С.Т. Йосипенко // Держава і право, 2017. – Вип. 76. – С. 191-201.
11. **Запара С.І., Виглазова М.В., Коломієць І.С. Становлення інституту медіації в Україні** / С.І. Запара, М.В. Виглазова, І.С. Коломієць // Часопис Київського університету права. – 2016. - № 4. – С. 146-149.
12. **Калинская И. Юридическая медиация как альтернатива принудительному исполнению решений** : украинская модель / И. Калинская // Юридична газета. – 2013. – 23 квіт. (№ 17). – С. 36–37.
13. **Костюшко Х. «За» і «проти» арбітражу та медіації** / Х. Костюшко // Юридична газета. – 2015. – 17 листоп. (№ 46). – С. 20.

14. **Мазаракі Н.А. Медіація в Україні як соціальний та правовий інститут** / Н.А. Мазаракі // Часопис Київського університету права. – 2018. - № 3. – С. 169-173.

15. **Мазаракі Н. Загальна характеристика договорів, що укладаються у сфері медіації** / Н. Мазаракі // Підприємництво, господарство і право. – 2018. - № 2. – С. 171-174.

16. **Медіація у професійній діяльності юриста : підручник** / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилук, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. — Одеса : Екологія, 2019. — 456 с. : іл. ISBN 978-617-7046-89-8

17. **Проценко Д. Допустимість медіації в цивільних, господарських, адміністративних і трудових спорах** / Д. Проценко // Юридичний журнал. – 2013. – № 6/7. – С. 102–107.

18. **Репіна Ю. Медіація VS традиційні способи вирішення спорів** / Ю. Репіна // Юридична газета, 2017. - № 28-29. – С. 34-35.

19. **Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів** / В. Резнікова // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. – К., 2012. – Вип. 90. – С. 10–15. Я54 / К 38

20. **Фурса С.Я., Фурса Є.І. Врегулювання спору за участі судді – новий зміст медіації** / С.Я. Фурса, Є.І. Фурса // Часопис Київського університету права, 2017. - № 2. – С. 97 -101.

Тема 6. Порядок здійснення медіаційної процедури. (питання для обговорення)

1. Правовий статус медіатора.
2. Принципи медіації.
3. Етапи та стадії медіації. Обставини, які виключають медіацію.
4. Порядок укладення медіаційної угоди.
5. Проблеми правове регулювання медіації в Україні.

Список нормативно-правових актів та літератури:

1. **Курс цивільного процесу** : підручник / Нац. ун-т "Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого" ; за ред. В. В. Комарова. – Х. : Право, 2011. – 1352 с. Х629.2я7 / К 93

2. **Тертишніков В. І. Цивільний процес України: навч. практ. посіб.** / В. І. Тертишніков. – Х. : Юрайт, 2012. – 424 с. Х629.2 / Т35

3. **Цивільний процес України : навч. посіб.** / С. О. Погрібний, Р. Ф. Гонгало, Н. В. Волкова [та ін.]. – Х. : Одісей, 2010. – 184 с. Х629.2 / Ц45

4. **Цивільний процес України** : підручник / Нац. ун-т «Одес. юрид. акад.» ; за ред.: Р. М. Мінченко, І. В. Андропова. – Х. : Одісей, 2012. – 496 с.

5. **Альтернативні способи вирішення правових спорів:** теоретико-правовий аспект [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Любченко Ярослав Павлович ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2018. - 20 с.
6. **Абрамов Я. Така суперечлива медіація.** / Я. Абрамов // Юридична газета. – 2015. – 18 серп. (№ 32-33). – С. 42–43.
7. **Бідний Є., Павленчик М. Хто не домовляється – той платить, або іноземний досвід медіації** / Є. Бідний, М. Павленчик // Юридична газета. – 2016. – 15 листоп. (№ 46). – С. 22-23.
8. **Горбань Н.С. Про переваги медіації та мирової угоди у виконавчому провадженні** / Н.С. Горбань // Держава і право, 2018. – Вип. 82. – С. 121-133.
9. **Йосипенко С. Принципи медіації у приватно-правових відносинах** / С. Йосипенко // Юридичний журнал, спеціо випуск, № 7-8 (145-146) // . – С. 70-75.
10. **Йосипенко С.Т. Стадії медіації** / С.Т. Йосипенко // Держава і право, 2017. – Вип. 76. – С. 191-201.
11. **Запара С.І., Виглазова М.В., Коломієць І.С. Становлення інституту медіації в Україні** / С.І. Запара, М.В. Виглазова, І.С. Коломієць // Часопис Київського університету права. – 2016. - № 4. – С. 146-149.
12. **Калинская И. Юридическая медиация как альтернатива принудительному исполнению решений : украинская модель** / И. Калинская // Юридична газета. – 2013. – 23 квіт. (№ 17). – С. 36–37.
13. **Костюшко Х. «За» і «проти» арбітражу та медіації** / Х. Костюшко // Юридична газета. – 2015. – 17 листоп. (№ 46). – С. 20.
14. **Мазаракі Н.А. Медіація в Україні як соціальний та правовий інститут** / Н.А. Мазаракі // Часопис Київського університету права. – 2018. - № 3. – С. 169-173.
15. **Мазаракі Н. Загальна характеристика договорів, що укладаються у сфері медіації** / Н. Мазаракі // Підприємництво, господарство і право. – 2018. - № 2. – С. 171-174.
16. **Медіація у професійній діяльності юриста : підручник** / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилук, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. — Одеса : Екологія, 2019. — 456 с. : іл. ISBN 978-617-7046-89-8
17. **Проценко Д. Допустимість медіації в цивільних, господарських, адміністративних і трудових спорах** / Д. Проценко // Юридичний журнал. – 2013. – № 6/7. – С. 102–107.
18. **Репіна Ю. Медіація VS традиційні способи вирішення спорів** / Ю. Репіна // Юридична газета, 2017. - № 28-29. – С. 34-35.
19. **Резнікова В. Медіація (посередництво) як спосіб вирішення господарських спорів** / В. Резнікова // Вісник Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Юридичні науки. – К., 2012. – Вип. 90. – С. 10–15. Я54 / К 38
20. **Фурса С.Я., Фурса Є.І. Врегулювання спору за участі судді – новий зміст медіації** / С.Я. Фурса, Є.І. Фурса // Часопис Київського університету права, 2017. - № 2. – С. 97 -101.

Тема 7. Правова характеристика інших способів альтернативного розгляду цивільних справ.

(питання для обговорення)

1. Правова природа переговорів.
2. Змішані способи вирішення спорів: переговори-арбітраж (negotiation-arbitration) або медіація-арбітраж (mediation-arbitration).
3. Інститут омбудсмена в системі АВС.
4. Методи врегулювання спорів (конфліктів) із застосуванням інтернет-технологій.

Список нормативно-правових актів та літератури:

1. **Альтернативні способи вирішення правових спорів: теоретико-правовий аспект** [Текст] : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.01 / Любченко Ярослав Павлович ; Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. - Харків, 2018. - 20 с.
2. **Медіація у професійній діяльності юриста : підручник** / авт. кол.: Т. Білик, Р. Гаврилук, І. Городиський [та ін.] ; за ред. Н. Крестовської, Л. Романадзе. — Одеса : Екологія, 2019. — 456 с. : іл. ISBN 978-617-7046-89-8